

УДК 343.9

О. Г. КУЛИК,

д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень НДІ вивчення проблем злочинності ім. академіка В. В. Сташиса НАПрН України, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем державотворення та правозастосування ННІПтП НАВС
ORCID: orcid.org/0000-0002-5172-8996

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СФЕРІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ

Стаття підготовлена у межах розробки фундаментальної теми дослідження «Злочинність в Україні у повоєнний період: кримінологічні прогнози та заходи запобігання» відділу кримінологічних досліджень НДІ ВПЗ ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України (держ. реєстр. в УкрІНТЕІ № 0124U005211).

Стаття присвячена проблемі виявлення трансформаційних процесів в сфері кримінальних правопорушень із застосуванням методу статистичного аналізу часових рядів показників, що характеризують сукупність кримінальних правопорушень, вчинених в Україні за значний період часу та сукупність осіб, які їх вчинили. Розкриваються фактори, які обумовили такі трансформаційні процеси в Україні, взаємозв'язок, який існує між окремими трансформаціями. Визначено основні види трансформаційних процесів у сфері кримінальних правопорушень України: значне зростання або зменшення чисельності окремих видів та груп кримінальних правопорушень; використання нових способів вчинення традиційних видів кримінальних правопорушень, які призводять до суттєвого зростання їх впливу на стан кримінальної ситуації в країні та кардинальної зміни соціально-демографічних та кримінологічних характеристик осіб, які їх вчиняють; значне зростання або падіння рівня кримінальної активності окремих категорій виявлених осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення.

Зазначається, що сутність трансформаційних процесів в сфері кримінальних правопорушень полягає у зміні суттєвих якісних ознак кримінальної ситуації в країні, у зв'язку з чим їх виявлення та аналіз мають становити окремий напрям кримінологічних досліджень. Обґрунтовано необхідність здійснення подальших наукових розвідок цієї проблеми.

Ключові слова: кримінальне правопорушення; виявлена особа, яка вчинила кримінальне правопорушення; процес трансформації кримінальних правопорушень; довгий часовий ряд; фактор процесу трансформації кримінальних правопорушень.

Постановка проблеми. Ефективна протидія кримінальним правопорушенням неможлива без постійного моніторингу їх стану, структури та динаміки в країні – накопичення й аналізу відповідних статистичних даних, визначення на цій основі змін показників динаміки окремих видів та груп кримінальних правопорушень, встановлення тенденцій та закономірностей їх розвитку,

випадків значного зростання або зниження цих показників, які обумовлені певними ситуативними факторами і які правоохоронні органи мають враховувати при організації своєї поточної роботи.

Поруч зі змінами поточного характеру, обумовленими внесенням новел до законодавства, прийняттям управлінських рішень тощо існує такий феномен, як довготривалі

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

процеси в цій сфері, які призводять до оновлення суттєвих якісних ознак кримінальних правопорушень. Такі процеси ми пропонуємо називати трансформаційними процесами у сфері кримінальних правопорушень або кримінальної протиправності. Вони чинять дуже серйозний вплив на кримінальну ситуацію в країні та можуть потребувати серйозного реформування її правоохоронної системи. Виявлення таких процесів має розглядатися як окремий напрям моніторингу та аналізу кримінальних правопорушень в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що терміни «трансформаційний процес» або «процес трансформації» достатньо широко використовуються в останні десятиліття в різних галузях гуманітарних наук – економіці, політології, соціології [1; 2; 3; 4 тощо]. Це поняття почало достатньо часто вживатися і в кримінології. Наведемо декілька прикладів його використання.

Так, Девід С. Волл в короткому описі своєї відомої монографії «Кіберзлочинність: трансформація злочинності в інформаційну епоху» зазначає, що нові технології створили абсолютно нові або розширені злочинні можливості для кіберзлочинності. Поява соціальних медіа, хмарних технологій, інтернету речей, ботнетів і криптовалют суттєво змінили спектр кіберзагроз. З'явилися черв'яки, що атакують державні органи, інфраструктурні об'єкти тощо; нові види шахрайства, що вчиняються з використання інформаційно-телекомунікаційних технологій, програми-вимагачі; кіберзлочини, пов'язані з незаконним отриманням персональних даних, інформації щодо роботи підприємств, державних установ тощо [5]. В монографії групи авторів «Розуміння тенденцій злочинності в гібридному суспільстві. Цифровий дрейф» вказується на процес «цифрової трансформації злочинності».

Як стверджують автори, цифрова революція останніх кількох десятиліть створила сучасне суспільство, в якому фізичний та цифровий простори все більше переплітаються та перетинаються в повсякденному житті.

Така гібридна природа сучасного суспільства також змінила моделі злочинної поведінки. В кіберпросторі виникли нові форми злочинної поведінки, тоді як традиційні офлайн-злочини еволюціонували або зменшилися [6; p. vii].

Аналогічний висновок робить китайський кримінолог Йонг Ченг, який констатує, що кримінальна обстановка в країні зазнала структурної трансформації в цифрову епоху. Спостерігається скорочення традиційних злочинів, а кіберзлочини різко зросли. На його думку, мережа Інтернет приваблює злочинність і поступово стає кримінальним простором. За даними Міністерства громадської безпеки кіберзлочинність в даний час складає приблизно третину зареєстрованих у Китаї злочинів [7; p.1] .

Дослідники, які займаються проблемою організованої злочинності, також констатують наявність трансформаційних процесів в цій сфері. Зокрема, І. М. Леган вказує на трансформацію сучасної організованої злочинності в транснаціональну, обумовлену технологічним прогресом, процесом глобалізації та ліберальною міграційною політикою ряду країн [8; с. 378]. Г. П. Жаровська обґрунтовує позицію, що транснаціональна організована злочинність виникла не на основі плавного переходу від організованої злочинності, а на основі трансформації, в ході якої вона набула принципово нової якості і здатна утворювати квазідержавні угруповання кримінальної спрямованості, які намагаються за допомогою терористичної діяльності, на основі прямої агресії, у тісному контакті з іноземними спеціальними службами створювати регіони, в яких не діє право, але діють кримінальна мораль та кримінальний спосіб існування в усіх сферах суспільного буття [9; с. 356]. Зазначимо, що одним з останніх показових прикладів особливої ролі в суспільстві таких організованих злочинних угруповань є масштабні заворушення, які виникли в декількох регіонах Мексики після ліквідації в ході спецоперації Міністерства оборони країни ватажка картелю «Нове покоління Халіско» (CJNG) Немесіо Осерегу («Ель Менчо») [10].

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Констатується наявність трансформаційних процесів і в сфері корупції. Група авторів, які здійснили порівняльний аналіз динаміки корупції в Індонезії та Малайзії, зазначають, що корупційні практики трансформуються з окремих злочинів на інституціалізовані системи, легітимізовані соціально та політично. Це відбувається через те, що сильні нормативні структури слабо впроваджуються внаслідок домінування політичних інтересів, бюрократичного патронажу та обмеженої інституційної незалежності. Корупція відбувається через інституціоналізацію патронажу та соціально прийнятих практик задоволення, вбудовуючи корупцію в саму систему управління [11, р. 851-852].

Як бачимо, ряд авторів вживають термін «трансформація» як загальнозрозумілий, не розкриваючи його зміст та не даючи визначення. Натомість Г. П. Жаровська та деякі інші дослідники [12; 13, с. 4] вказують на його основну сутнісну ознаку – якісну зміну явища, зокрема злочинності, перетворення його природи. Ми поділяємо цю точку зору і вважаємо обґрунтованим розглядати процеси змін суттєвих якісних ознак злочинності, тобто її трансформації як окрему кримінологічну проблему, яка потребує дослідження.

Мета дослідження. Метою статті є встановлення найбільш значущих трансформаційних процесів, які відбуваються у сфері кримінальних правопорушень, вчинених в Україні в останні десятиліття; визначення соціальних процесів та явищ (факторів), які обумовили їх виникнення та розвиток.

Виклад основного матеріалу. Для виявлення трансформаційних процесів в сфері кримінальних правопорушень в Україні було вирішено використати метод описового аналізу тривалих часових рядів кількісних показників кримінальних правопорушень та виявлених осіб, які їх вчинили в Україні за період незалежності держави. Ми виходили з того, що трансформаційні процеси зазвичай розгортаються поступово і мають довготривалий характер, а їх розвиток має відображатися суттєвими змінами певних кількісних показників окремих видів кримінальних

правопорушень та груп осіб, які їх вчинили, тобто відбувається перехід кількісних змін у якісні.

Два перші, тісно пов'язані між собою трансформаційні процеси, які ми виявили, – це обвальне зниження в Україні кількості грабежів та розбоїв.

Рис. 1. Динаміка кількості грабежів, вчинених в Україні у 1992-2025 рр.

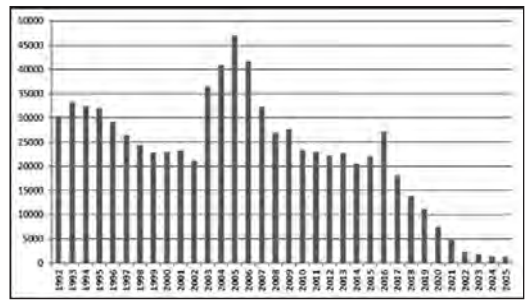
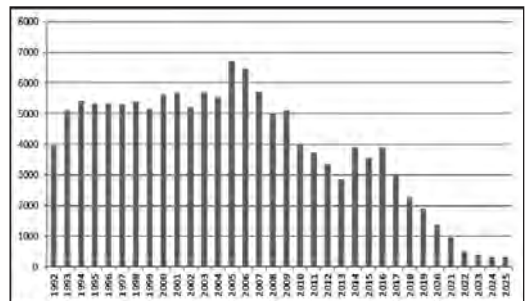

Рис. 2. Динаміка кількості розбоїв, вчинених в Україні у 1992-2025 рр.

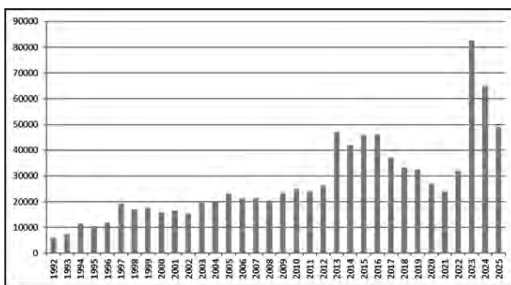
Як видно з рисунків 1 та 2, на час набуття Україною незалежності і в наступні роки кількісні показники обох цих видів посягань були доволі значними. Найвища їх чисельність спостерігалася у 2005 р., коли було зареєстровано 47 054 грабежів та 6 708 розбоїв. Натомість протягом наступних 19 років чисельність діянь обох зазначених видів переважно зменшувалася, особливо інтенсивно з 2016 р. В результаті кількість грабежів у 2025 р. становила 1 322, що менше показника 2005 р. у 35,6 рази, а показника 2016 р. (27 199) – у 20,6 рази. Чисельність розбоїв скоротилася у 2025 р. до 310, і цей показник

у 21,6 раза менше показника 2005 р. і у 12,5 рази – показника 2016 р. (3 904). Частки цих видів посягань серед всіх кримінальних правопорушень у 2005 р. становили 9,7% та 0,3% відповідно, а у 2025 р. – 0,002% та 0,0005%.

Грабежі і розбої були одними з найбільш поширених видів злочинів в історії злочинності. На території нашої країни про відповідальність за вчинення подібних діянь вказувалося ще в Руській правді (XI-XII століття) [14; с. 10]. І в даний час такі види злочинів часто вчиняються в багатьох країнах світу. В Україні станом на сьогодні ці два види корисливо-насильницьких посягань перетворилися у нечасто вчинювані діяння, які практично не впливають на стан кримінальної протиправності в країні. Цей процес трансформує кримінальну протиправність в Україні шляхом суттєвого зменшення її насильницької складової.

Іншим знаковим трансформаційним процесом в сфері кримінальної протиправності в Україні, який до речі тісно пов'язаний з попередніми, є значне зростання кількості випадків шахрайства. Тенденція переважного зростання цих діянь триває з 1993 р. (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка кількості шахрайств, вчинених в Україні у 1992-2025 рр.

За цей період їх чисельність збільшилася з 5 966 у 1992 р. до 82 609 у 2023 р., тобто зросла у 13,8 раза. Слід виділити дуже значне зростання кількості цих посягань в перші два роки війни. У 2022 р. чисельність цих діянь на відміну від інших видів кримінальних правопорушень проти власності збільшилась до 32 086 (+34,5 %), а в 2023 р. сталося їх вибухове зростання до 82 609, тобто у 2,6 рази.

У 2024-2025 рр. їх кількість зменшилася спочатку на 21,3 % до 64 978, а потім ще на 24,8 % до 48 871. Але це зменшення було пов'язано з суб'єктивним фактором, а саме прийняттям Верховною Радою України нової редакції ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення, в якій була встановлена суттєво більша ніж раніше вартість викраденого майна, при неперевищенні якої викрадення шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрата вважається дрібним, тобто є адміністративним правопорушенням. Таким чином, були створені умови для значного збільшення кількості адміністративних правопорушень цих видів та відповідно суттєвого скорочення таких видів кримінальних правопорушень, у тому числі й шахрайств.

Частка випадків шахрайства серед усіх посягань проти власності більшу частину вказаного періоду коливалася в межах 11-14 %, а з 2021 р. почала зростати і на фоні скорочення під час війни кількісних показників більшості видів посягань цієї спрямованості збільшилась з 28,4 % у 2022 р. до 54,8 % у 2025 р. Шахрайство тривалий час було другим за поширеністю видом кримінального правопорушення проти власності, у 2023 р. стало найбільш поширеним діянням цієї спрямованості і найбільш поширеним кримінальним правопорушенням в країні взагалі, у 2024 р. перемістилося на друге місце після випадків самовільного залишення військової частини, а у 2025 р. – на третє місце після умисних вбивств та воєнних злочинів.

На основі цих статистичних даних можна констатувати процес переходу прошарку населення, схильного до кримінальної поведінки, від вчинення корисливо-насильницьких посягань, а саме грабежів і розбоїв, до вчинення шахрайських оборудок.

Зазначені трансформаційні процеси відбулися внаслідок тривалого впливу ряду процесів (факторів) глобального характеру, які тривалий час відбуваються і в Україні. До таких факторів належать:

– зростання нетерпимості до протиправних насильницьких діянь в суспільній

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

свідомості, особливо у молоді, і відповідно обмеження таких дій у суспільній практиці;

- суттєве обмеження використання в повсякденному житті готівки, носіння коштовних прикрас, розвиток інформаційно-технічних засобів контролю та захисту від кримінальних посягань на квартири, автомобілі, коштовні речі тощо;

- інтенсивний розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій, залучення практично всього населення до їх використання за допомогою індивідуальних цифрових пристроїв (смартфонів, планшетів, комп'ютерів тощо), створення можливостей здійснення в IT-середовищі багатьох видів діяльності – розміщення, розповсюдження та отримання інформації, у тому числі персональної, надання послуг, інтернет-банкінгу, інтернет-торгівлі тощо. Це суттєво прискорило і полегшило здійснення фінансових операцій (купівля шляхом переведення коштів з банківської картки, переказ коштів у благодійні фонди тощо), але усунуло можливість шляхом особистого спостереження контролювати продавця, тобто створило дуже сприятливі умови для ошукування;

- постійне перебування сучасної людини в інформаційно-телекомунікаційному просторі, в результаті чого вона стає більш вразливою для зловмисників, оскільки для користування ним має надавати значному колу юридичних та фізичних осіб свої персональні дані, які станом на сьогодні погано захищені і можуть бути отримані шахраями і використані ними для заволодіння її коштами. Шахрайські оборудки можуть бути також легко здійснені у разі заволодіння правопорушниками шляхом обману цифровим пристроєм людини і здійснення шкідливих для неї дій від її імені;

- значне підвищення привабливості шахрайства для потенційних правопорушників як ненасильницького способу заволодіння дуже значними коштами без прямого контакту з жертвою, що суттєво знижує ризик їх виявлення та притягнення до відповідальності. Соціологи говорять про настання періоду безконтактної злочинності;

- труднощі у налагодженні ефективної протидії шахрайствам через складність їх виявлення та отримання належної доказової бази вини зловмисників, особливо щодо діянь, вчинених з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій.

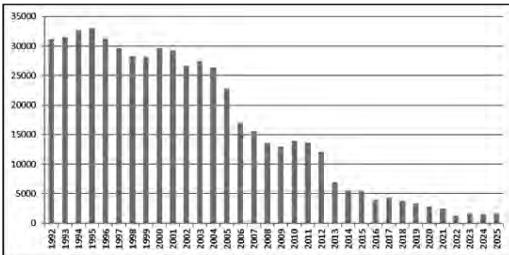
До цих глобальних факторів слід додати ще один специфічний фактор, який має в Україні і полягає у несприятливому психологічному стані населення в умовах війни, який проявляється у підвищеній тривожності, неврівноваженості, прагненні підтримки, солідарності, надмірній довірливості до оточуючих, що полегшує для зловмисників входження у довіру до жертв, залучення їх до спілкування та вчинення дій, потрібних зловмисникам.

Констатуючи ці трансформаційні зміни зауважимо, що вони не є незворотними. У разі змін економічних та соціальних процесів в суспільстві, його соціально-психологічному стані, посилення державного контролю за функціонуванням інформаційно-телекомунікаційних систем тощо можливе і відновлення кількості корисливо-насильницьких посягань, і певне зменшення чисельності кібершахрайств.

Ще одним трансформаційним процесом, який було виявлено у сфері кримінальних правопорушень в Україні, є кардинальне зменшення чисельності неповнолітніх осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (рис. 4). У 1992 р. кількість неповнолітніх, які вчинили кримінально карані діяння, дорівнювала 31 198, і вони становили 15 % всіх виявлених злочинців. У 1995 р. вона склала найбільшу величину за період аналізу – 33 028 (9,7 % всіх злочинців). З 1996 р. їх чисельність попри певні коливання почала зменшуватися: у 2006 р. – до 16 966 (7,9 %), у 2013 р. – до 6 883 (4,6 %) і в 2022 р. – до 1 291 (1,7 %). В останні три роки розглядуваного періоду чисельність неповнолітніх кримінальних правопорушників спочатку зросла до 1 638, у 2024 р. зменшилася до 1 496 (1,5 % – найнижча частка за період аналізу) і у 2025 р. знов зросла до 1 670 (1,8 %).

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Рис.4. Динаміка кількості виявлених осіб у віці 14-17 років, які вчинили кримінальні правопорушення в Україні у 1992-2025 рр.

Наведені дані свідчать про дуже значне падіння рівня кримінальної активності неповнолітніх, який у 1990-х рр. та на початку 2000-х рр. був значним. В даний час вчинення неповнолітніми кримінальних правопорушень практично не впливає на стан кримінальної ситуації в країні. Ця трансформація сталася, на нашу думку, під впливом трьох основних факторів.

Перший фактор становлять зміни або навіть трансформація соціально-економічних умов життя та соціально-психологічного стану неповнолітніх. Для значної кількості з них є характерним достатній рівень матеріальної забезпеченості за рахунок праці батьків, високий рівень задоволення їх потреб; можливість використання розгалуженої системи засобів, які забезпечують проведення дозвілля – інформаційно-телекомунікаційні технології (ігри, фільми, відео, спілкування, інтернет-шопінг тощо), спортивні заклади, заклади розваг та відпочинку тощо; поширення серед них настроїв пасивності та апатії.

Другий фактор пов'язаний із зміною ставлення суспільства до неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення. Станом на сьогодні реалізується підхід гуманного ставлення до таких вчинків, максимального обмеження вживання до неповнолітніх примусових, а тим більше кримінально-правових заходів, здійснення щодо них профілактично-виховного впливу. Припускається, що за такого підходу відносно ряду кримінальних правопорушень невисокого ступеня

суспільної небезпечності, вчинених неповнолітніми, органи поліції просто не порушують кримінальні провадження.

Третім фактором є тенденція суттєвого зменшення чисельності неповнолітніх, яка обумовлена рядом соціально-економічних та політичних проблем України. Як стверджується у звіті ООН World Population Highlights 2026: Youth, в Україні частка молоді (15–24 роки) у 2000 р. становила 7,349 млн осіб (14,8 % всього населення), у 2025 р. – 4,181 млн осіб (9,0 %), а у 2050 р. прогнозується 2,315 млн осіб (6,6 %) [15, р. 62]. Тобто має місце значне скорочення соціальної бази кримінальних правопорушників цієї вікової групи. Воно суттєво підсилилось з початком війни внаслідок виїзду з країни значної кількості неповнолітніх осіб. За оцінкою, наведеною заступницею міністра освіти і науки України Надією Кузьмичовою, число українських дітей шкільного віку, що станом на сьогодні перебувають за кордоном, становить 2,1 млн осіб [16].

Слід зауважити, що таке значне скорочення неповнолітніх осіб в Україні об'єктивно сприяє зменшенню чисельності вчинюваних ними кримінальних посягань у найближчі роки, але в соціально-економічному плані цей процес може вкрай негативно вплинути на розвиток українського суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Все вищенаведене дозволяє зробити наступні висновки.

1. Трансформаційні процеси в сфері кримінальних правопорушень обумовлюються серйозними змінами політичного, економічного, соціального, демографічного та соціально-психологічного характеру, які відбуваються в Україні. Це підтверджує наявність тісного зв'язку між розвитком суспільства і розвитком кримінальної протиправності в ньому.

2. Трансформаційні процеси в сфері кримінальних правопорушень зазвичай серйозно змінюють кримінальну ситуацію в країні, що може потребувати змін політичних засад протидії та запобігання кримінальним правопорушенням в країні,

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

внесення змін до чинного законодавства, реформування системи правоохоронних органів, напрямів та методів роботи їх певних підрозділів.

3. Інтенсифікація розвитку науки, виникнення нових технологій в різних галузях виробництва, значні соціально-економічні зміни обумовлюють необхідність проведення подальших досліджень процесів трансформації злочинності як окремого напрямку моніторингу та аналізу кримінальної ситуації в країні.

4. Перспективними напрямками таких досліджень є: виникнення нових видів кримінальної поведінки та нових способів вчинення традиційних протиправних діянь; зростання рівня анонімізації злочинів, поширення використання при вчиненні злочинів автоматизованих програм (ботів), автономних технічних пристроїв, інструментів з штучним інтелектом; розвиток транснаціональних злочинних організацій, утворення в країні регіонів та сфер господарювання, що знаходяться під контролем таких організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід/За ред. В. Танчера, В. П. Степаненка. К., Інститут соціології НАН України, 2004. 244 с. URL: i-soc.com.ua/assets/files/library/social_transformation.pdf (дата звернення: 19.11.2025).
2. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В. Ф. Солдатенко (кер.) та ін.; НАН України. К.: Парлам. вид-во, 2009. 536 с. URL: ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/Suspilno-polit-transfor_88.pdf (дата звернення: 19.11.2025).
3. Івченко Є. А. Трансформація як поняття та підходи до його розуміння в економічному контексті. Ефективна економіка. 2015. № 12. URL: economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/112.pdf (дата звернення: 19.11.2025).
4. Мокій А., Небрат В., Король М., Флейчук, М. Трансформаційні процеси в Україні в повоєнний період: міждисциплінарні оцінки. Економіка України. 2023. № 66 (1(734)), 74-88. URL: nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2023-01-5 (дата звернення: 19.11.2025).
5. Wall, D. S. (2024). Cybercrime: The Transformation of Crime in the Information Age (2nd ed.). Preprint, CC BY 4.0. URL: surl.li/xcjpgo (дата звернення: 21.11.2025). doi: 10.13140/ RG.2.2.28017.45928.
6. Marcelo F. Aebi, Fernando Miró-Llinares, Stefano Caneppele. Understanding Crime Trends in a Hybrid Society. The Digital Drift. SpringerBriefs in Criminology. 2025. 131 p. URL: surl.li/tcmtew (дата звернення: 21.11.2025). doi.org/10.1007/978-3-031-72387.
7. Shan, Y. Digital platforms and the transformation of crime governance. J. Chin. Sociol. 13, 1 (2026). pp. 1-33. doi.org/10.1186/s40711-025-00252-0.
8. Леган І. М. Сучасний стан та тенденції транснаціональної злочинності в Україні та світі. Юридичний електронний науковий журнал. 2021. № 3. С. 378-381. URL: lsej.org.ua/3_2021/97.pdf (дата звернення: 21.11.25).
9. Жаровська Г. П. Транснаціональна організована злочинність: деструктивний феномен глобалізації. Часопис Київського університету права. 2020. № 2. С. 355-360. URL: surl.li/ilumcj (дата звернення: 22.11.2025).
10. Мексика у вогні: країну охопив хаос через ліквідацію топ-ватажка наркокартелю. 22.02.2026. Валерій Уляненко. Вебсайт інформаційного порталу РБК-Україна. URL: surl.li/uzosvu (дата звернення: 10.03.2026).
11. Adithiya Diar, Tri Imam Munandar, and Saidatul Nadia Abd Aziz. 2025. «A Comparative Analysis of the Transformation of Corruption Practices in Indonesia and Malaysia». Indonesian Journal of Criminal Law Studies 10 (2): 851-900. doi.org/10.15294/ijcls.v10i2.30206.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

12. Івченко Є. А. Трансформація як поняття та підходи до його розуміння в економічному контексті. Ефективна економіка. 2015. № 12. economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/112.pdf (дата звернення: 20.11.2025).

13. Трансформаційні процеси у суспільній та соціокультурній сферах України: монографія / О. М. Анісімова, Л. А. Ковальська, Г. П. Лукаш, О. В. Прігунов, О. С. Щербіна, Т. М. Яворська; відпов. за вип. Т. М. Яворська. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2021. 185 с. URL: surl.li/ggpubi (дата звернення: 20.11.2025).

14. Лісниченко Л. В. Грабежі та розбійні напади: кримінологічна характеристика і заходи запобігання: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. Г. Кулика, д-ра юрид. наук, проф. Г. В. Федотової. Київ: Харків: Мачулін, 2021. 244 с.

15. United Nations (2026). World Population Highlights 2026: Youth. UN DESA/POP/2026/TR/NO. 13. New York: United Nations. 66 p. URL: surl.li/tawzxw (дата звернення: 15.03.2026).

16. 21 березня у Львові з робочим візитом перебувала заступниця міністра освіти і науки України Надія Кузьмичова. 22 березня 2025 року. Вебсайт «Освіта Львівщини». URL: surl.lu/phgnzp (дата звернення: 15.03.2026).

REFERENCES

1. Suspilna transformatsiia: kontseptualizatsiia, tendentsii, ukrainskyi dosvid. Za red. V. V. Tanchera, V. P. Stepanenko. K., Instytut sotsiologii NAN Ukrainy, 2004. 244 s. URL: i-soc.com.ua/assets/files/library/social_transformation.pdf (data zvernennia: 19.11.2025).
2. Suspilno-politychni transformatsii v Ukraini: vid zadumiv do realii / V. F. Soldatenko (ker.) ta in.; NAN Ukrainy. K.: Parlam. vyd-vo, 2009. 536 s. URL: ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/Suspilno-polit-transfor_88.pdf (data zvernennia: 19.11.2025).
3. Ivchenko Ye. A. Transformatsiia yak poniattia ta pidkhody do yoho rozuminnia v ekonomichnomu konteksti. Efektyvna ekonomika. 2015. № 12. URL: economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/112.pdf (data zvernennia: 19.11.2025).
4. Mokii A., Nebrat V., Korol M., Fleischuk, M. Transformatsiini protsesy v Ukraini v povoiennyi period: mizhdystyplinarni otsinky. Ekonomika Ukrainy. 2023. № 66 (1(734), 74-88. URL: nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2023-01-5 (data zvernennia: 19.11.2025).
5. Wall, D. S. (2024). Cybercrime: The Transformation of Crime in the Information Age (2nd ed.). Preprint, CC BY 4.0. URL: surl.li/xcjpgo (data zvernennia: 21.11.2025). doi: 10.13140/RG.2.2.28017.45928.
6. Marcelo F. Aebi, Fernando Miró-Llinares, Stefano Caneppele. Understanding Crime Trends in a Hybrid Society. The Digital Drift. SpringerBriefs in Criminology. 2025. 131 r. URL: surl.lu/tcmtew (data zvernennia: 21.11.2025). doi.org/10.1007/978-3-031-72387.
7. Shan, Y. Digital platforms and the transformation of crime governance. J. Chin. Sociol. 13, 1 (2026). pp. 1-33. doi.org/10.1186/s40711-025-00252-0.
8. Lehan I. M. Suchasnyi stan ta tendentsii transnatsionalnoi zlochynnosti v Ukraini ta sviti. Yurydychnyi elektronnyi naukovyi zhurnal. 2021. № 3. S. 378-381. URL: lsej.org.ua/3_2021/97.pdf (data zvernennia: 21.11.25).
9. Zharovska H. P. Transnatsionalna orhanizovana zlochynnist: destruktyvnyi fenomen hlobalizatsii. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2020. № 2. S. 355-360. URL: surl.li/ilumcj (data zvernennia: 22.11.2025).
10. Meksyka u vohni: krainu okhopyv khaos cherez likvidatsiiu top-vatazhka narkokarteliu. 22.02.2026. Valerii Ulianenko. Vebsait informatsiinoho portalu RBK-Ukraina. URL: surl.li/uzosvu (data zvernennia: 10.03.2026).

11. Adithiya Diar, Tri Imam Munandar, and Saidatul Nadia Abd Aziz. 2025. «A Comparative Analysis of the Transformation of Corruption Practices in Indonesia and Malaysia». Indonesian Journal of Criminal Law Studies 10 (2): 851-900. doi.org/10.15294/ijcls.v10i2.30206.

12. Ivchenko Ye. A. Transformatsiia yak poniattia ta pidkhody do yoho rozuminnia v ekonomichnomu konteksti. Efektyvna ekonomika. 2015. № 12. economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/112.pdf (data zvernennia: 20.11.2025).

13. Transformatsiini protsesy u suspilnii ta sotsiokulturnii sferakh Ukrainy: monohrafiia / O. M. Anisimova, L. A. Kovalska, H. P. Lukash, O. V. Prihunov, O. S. Shcherbina, T. M. Yavorska; vidpov. za vyp. T. M. Yavorska. Vinnytsia: Nilan-LTD, 2021. 185 s. URL: surl.li/ggpubi (data zvernennia: 20.11.2025).

14. Lisnychenko L. V. Hrabzhi ta rozbiini napady: kryminolohichna kharakterystyka i zakhody zapobihannia: monohrafiia / za zah. red. d-ra yuryd. nauk, prof. O. H. Kulyka, d-ra yuryd. nauk, prof. H. V. Fedotovoi. Kyiv: Kharkiv: Machulin, 2021. 244 s.

15. United Nations (2026). World Population Highlights 2026: Youth. UN DESA/POP/2026/TR/NO. 13. New York: United Nations. 66 r. URL: surl.li/tawzxw (data zvernennia: 15.03.2026).

16. 21 bereznia u Lvovi z robochym vizyтом perebuvala zastupnytsia ministra osvity i nauky Ukrainy Nadiia Kuzmychova. 22 bereznia 2025 roku. Vebsait «Osvita Lvivshchyny». URL: surl.lu/phgnzp (data zvernennia: 15.03.2026).

Kulyk O. G. Transformation processes in the sphere criminal offenses in Ukraine.

The article is devoted to the problem of identifying transformation processes or transformations in the field of criminal offenses based on the established method of statistical analysis of hourly series of indicators that characterize the totality of criminal offenses committed in Ukraine for a significant period of time, the totality of events that caused them. The factors that created such transformation processes in Ukraine and the interconnections that exist between other transformations are revealed.

The main types of transformation processes in the sphere of criminal offenses in Ukraine have been identified: a significant increase or change in the number of certain types and groups of criminal offenses; the development of new ways of committing traditional types of criminal offenses, which will lead to a rapid increase in their influx into the criminal situation in the extreme and radical change socio-demographic and criminological characteristics of the individuals responsible for them; the significance of an increase or decrease in the level of criminal activity in certain categories of individuals who commit criminal offenses.

It appears that the essence of transformation processes in the field of criminal offenses lies in the change in the obvious signs of the criminal situation in the region, in connection with which they The findings and analysis may lead directly to criminological investigations. The need for further scientific exploration of this problem has been identified.

Keywords: criminal offence; a person has been identified as having committed a criminal offense; the process of transformation of criminal offenses; long hour series; factor in the process of transformation of criminal offenses.